

כאן לא תהיה ביאנלה

שש שנים אחרי שהעירה לחיים את זירת האמנות המקומית, קבוצת "סלה-מנקה" הירושלמית מקיימת היום את האירוע האחרון בסדרת "הערה". "יצרנו במה מתוך כוונה שהממסד ייצור תשתית לאמנים, אבל זה לא קרה", הם אומרים

דנה גילרמן פורסם לראשונה: 09.10.2007 23:00 עודכן ב: 10.10.2007 23:00

קבוצת "סלה-מנקה" הירושלמית - המונה בעצם שני חברים, לאה מאואס ודייגו רוטמן - אחראית במידה רבה לשינוי שחל בשנים האחרונות בזירת האמנות המקומית. לפני כשש שנים החלו בני הזוג לקיים בירושלים סדרת אירועי אמנות בין-תחומיים ורבי משתתפים תחת השם "הערה". את האירועים קיימו במקומות חוץ-אמנותיים היסטוריים וקסומים כגון מגרש הרוסים, בית הספר האנגליקני, מצודת דוד ומוזיאון אסירי המחתרות.

כל אלה לא היו שכיחים בשנת 2001 בשדה האמנות המקומי, ועכשיו, שש שנים אחרי, הם נהפכו לחלק בלתי נפרד מההתרחשות. רק לפני שבועיים הסתיימו שני אירועים מסוג זה: "אמנות הארץ" בנמל יפו והביאנלה בהרצליה. אתמול התקיים הפנינג דומה של מיצגים והקרנות וידיאו בבית אנה טיכו בירושלים. באותה נשימה אפשר להזכיר את אין-ספור התערוכות ליום אחד, רבות המשתתפים, שמתקיימות כל שבוע בבניינים היסטוריים ובחללים אלטרנטיביים.

עכשיו, אחרי כל זה, כששדה האמנות מעולם לא היה חי יותר, דינמי ותוסס, מקיימים מאואס ורוטמן את האירוע האחרון בסדרת "הערה": "ההערה האחרונה - או לפני שנהפוך לביאנלה". באירוע, שיתקיים היום בשעות 17:00-24:00, משתתפים 35 אמנים שמציגים בחמישה אתרים ירושלמיים: סדנת ההדפס, בית החולים ע"ש מריאשטיפט, החנויות "אוגנדה" ו"דילה" וחצר סרגיי (במגרש הרוסים בירושלים). במשך הערב יוכלו הצופים לעלות לשני טרנזיטים שייסעו ברחבי העיר. באחד יושמעו תסכיתי רדיו (עבודה של עדי קפלן ושחר כרמל) והשני יסיע את הנוסעים לסיור במזרח ירושלים (קבוצת "הרשות העצמית").

"היו כאלה ששמעו את שם האירוע ושאלו אם אנחנו באמת מתכוונים להיהפך לביאנלה", צחקת מאואס. אך מי שמכיר את השניים, את פעילותם הענפה ואת התרחקותם מכל מה שמריח כממסד, יודע לאתר את הנימה הצינית. נדמה שהם קצת התעייפו ומחפשים כיוון חדש. זהו הפרויקט האחרון לעת עתה, עכשיו הם יוצאים להפסקה (אולי קשורה לכך גם הולדת בתם, לפני כשנה). "היינו צריכים ליצור את הבום הזה ועכשיו אנחנו צריכים קצת שקט", אומר רוטמן.

העירייה לא פעלה

מאואס ורוטמן, שניהם ילידי ארגנטינה, בשנות ה-30 לחייהם, הם תופעה חריגה למדי בנוף האמנות המקומי. שניהם לא צמחו במסלול המקובל. מאואס למדה משחק בניסן נתיב, רוטמן - חוקר תרבות יידיש - בא מתחום התיאטרון. עיסוקם הוביל אותם לעשיית מיצגים. הם לא הכירו אף אחד בעולם האמנות ואף אחד לא הכיר אותם. הקשר הראשון שיצרו היה עם הדס עפרת, אז מנהל הזירה הבין-תחומית בירושלים. הוא זה שאיפשר להם להציג את המיצג הראשון שלהם וגם עזר לקשר בינם לבין אנשים אחרים.

הצעד הראשון היה הוצאת כתב העת לאמנות "הערת שוליים". את הגיליון הראשון הם מכרו לעוברים ושבים ברחובות. אחר כך יזמו את אירועי "הערה" שליוו כל גיליון חדש של כתב העת. כדי להיכנס לאירוע היה צריך לרכוש את כתב העת, שעלה 20 שקל (היום מחירו 35 שקלים). כך הם הצליחו למכור את כל הגיליונות ולהשיג מימון להמשך הפעילות, שאותה הם קיימו ומקיימים עד היום ללא שום תמיכה ממסדית.

בין לבין הם הקימו את האתר no-org.net.il שעוסק בתערוכות רשת, תיעוד של אירועי "הערה" וטקסטים מכתב העת. הם גם ייסדו את ערבי "Upgrade" - סדרה של מפגשים על אמנות, תרבות וטכנולוגיה, שהתרחבו השנה גם לתל אביב. גם כנס "סוגיה" - מפגש בן כמה ימים של יוצרים ומרצים מתחומי תרבות שונים - הוא יוזמה שלהם. המפגש הבא יתקיים בירושלים בדצמבר. מלבד זאת שניהם יוצרים שמרבים להציג, בארץ ובחו"ל.

הפעילות שלהם, כך הם אומרים, נועדה לספק צרכים שקיימים בשטח. כתב העת מספק את הצורך במגזינים נוספים לאמנות, אירועי "סוגיה" מאפשרים דיאלוג בין אמנים, יוצרים ותיאורטיקנים, שחסר פה מאוד, ואירועי "הערה" נועדו בראש ובראשונה להפיח חיים בעיר מגוריהם, ירושלים. "היתה תקופה בתחילת האינתיפאדה שאנשים הסתגרו בבית והיה לנו חשוב להוציא אותם החוצה", אומרת מאואס. "גם מבחינה אמנותית ותרבותית, מעט דברים קרו בירושלים. רצינו לאפשר לאמנים להציג ולהיפגש אלה עם אלה. היה חשוב לנו ליצור סביבה בירושלים, שאמנים ירצו להישאר פה ולא לעזוב".

חלק מהמטרות הושגו. אירועי "הערה" היו לאטרקציה הן בעיני האמנים והן בעיני הצופים. כמחצית מהמשתתפים באירוע הקרוב הם אמנים מתל אביב ומחיפה, היתר ירושלמים. גם הצופים מוכנים לבוא מרחוק. אם ב"הערה 2" שהתקיימה ב-2002 היו 300 צופים, ל"הערה 10", שהתקיימה לפני כשנה וחצי, באו 3,000.

אך קהילת האמנים הירושלמים שאתה הם החלו את המסע עזבה את העיר. "אין מה לעשות, אנשים צריכים פרנסה", אומר רוטמן. "אנחנו הענקנו להם במה מתוך כוונה שהממסד ייצור תשתית ואמנים יוכלו להישאר וליצור פה. זה לא קרה. העירייה לא דאגה לכך או לא רצתה. אנחנו את שלנו עשינו, אבל החלק הממסדי כשל. במקום להשקיע באנשים מפה, הם מביאים אנשים מבחוץ. את דורון תבורי הביאו לנהל את הזירה הבין-תחומית, את מיקי גורביץ' הביאו לנהל את החאן. התחושה היא שצריך לעזוב לתל אביב כדי להצליח כאן".

אבל בירושלים דווקא יש תחושה של שינוי בשלוש השנים האחרונות. רוטמן: "מי שנשאר זה מי שמצליח ליצור לעצמו פלטפורמה. למשל, גלריה ברבור שהקימו אמנים שמנהלים את המקום או גלריה אגריפס, שנועדה בראש ובראשונה לאפשר לאמניה להציג. כאן בירושלים כדי להציג אתה צריך לא רק ליצור אלא גם ליצור את הבמה". הפעילות העקבית והאינטנסיביות של "סלה-מנקה" נעשתה בשקט, בלי יחסי ציבור, ובכל זאת העשייה חילחלה וכמו תמיד גם היתה לכלי לגיטימי בידיהם של אחרים. את ההשפעה אפשר היה לראות ב"ארטפוקוס" האחרונה שהוצגה ב-2003 במוזיאון אסירי המחתרות. ועדת ארטפוקוס בחרה באתר בעקבות "הערה 4" שהתקיימה שם. זוג היוצרים חשב שמגיע לו קרדיט על מציאת המקום, הוועדה חשבה שלא. תחושת הקיפוח הילדותית מעט, שנשמעת עוד פחות הגיונית היום, הולידה תגובה מבריקה.

"קצת לפני פתיחת ארטפוקוס עשינו גוגל עליהם וגילינו שאין להם אתר", אומר רוטמן. "הם רצו לחסוך. הם הכניסו את התוכנה שלהם לאתר של קרן ירושלים ולא חידשו את זכותם על הדומיין, שנשא את השם www.artfocus.co.il. אז אנחנו קנינו את הדומיין. זו פעולה חופשית, והוא עדיין שלנו".

לא רק שהם קנו את הדומיין - וכך כל מי שהקיש ארטפוקוס בכל מקום בעולם הגיע אליהם - אלא שהם גם העלו לאתר חלקים מהחווה שעליו נדרשו לחתום האמנים המציגים בארטפוקוס. בין היתר נכתב בחוזה שעובדי משרד הביטחון יכולים לצנזר עבודות שייראו להם פוגעות באיזשהו אופן בקדושת המקום. אין ספק שזה לא הוציא שם טוב גם לאוצרים וגם לאמנים שחתמו על החוזה.

בשלושת השבועות הראשונים, על פי רוטמן, נכנסו לאתר 10,000 בני אדם. "לפני שנה וחצי קיבלנו מכתב מהנהלת ארטפוקוס שבו הם מבקשים בחזרה את האתר שלהם", מוסיף רוטמן. "בהתחלה חשבנו שזה בצחוק. כתבנו להם בחזרה שאי אפשר לנכס אתר וירטואלי. מאז לא שמענו מהם".

לאה מאואס ודייגו רוטמן ליד מיצב של אלדד סידור: "כאן בירושלים כדי להציג אתה צריך לא רק ליצור אלא גם ליצור את הבמה". למטה: מתוך האירוע הקודם בסדרת "הערה"

